

Het belang van stadsnatuur

**Robbert Snep
Niels de Zwarte
Maaïke de Graaf
Philippine Vergeer
Albert Vliegthart
& Isa Schimmel**

Hoe veelzijdig het thema stadsnatuur is, blijkt wel uit de diverse artikelen in dit nummer. De stad bezit een grote diversiteit aan soorten, habitats en biotopen (de Baerdemaeker et al.), die soms als verlengstuk van het buitengebied gezien kunnen worden, maar veelal als een eigen stadsniche. Stadsnatuur vormt daarmee als het ware een eigen ecosysteem, die haar entiteit verdient door de verschillende, soms natuurlijke en anderzijds kunstmatige, landschapstypen, waarbinnen een breed scala aan soorten voorkomt. Binnen het stedelijk gebied heerst een enorme dynamiek en vinden er continue veranderingen plaats in de wijze waarop mensen de stad gebruiken. Natuur past zich doorgaans goed aan, zo goed dat enkele soorten het stedelijk gebied inmiddels als primair leefgebied beschouwen. Voor de meeste soorten betekent de stad echter vooral een nieuw, extra leefgebied, met eigen voor- en nadelen.

Zo kent iedere stad haar eigen natuurgeheimen, waarvan enkele zijn onthuld in dit themanummer (Vogelaar; Timmermans; Korsuize; Cillessen). Ook biedt de stedelijke omgeving kansen om de maatschappij bewuster te maken van de eigen leefomgeving. Goede voorbeelden zijn beschreven over Leuven (Verheyden) en het Vlaamse Lommel (Gorissen & Persoons) waar natuur de schakel vormt tussen openbare ruimte, bedrijventerrein en de maatschappij. Zeer inspirerend is het beschreven poelenadoptieproject (van Leeuwen), waarbij jaarlijks vele stadskinderen in de directe schoolomgeving in aanraking worden gebracht met de natuur in hun stad Eindhoven. De recente film Amsterdam Wildlife van de Amsterdamse stadsecoloog Melchers vinden

de meeste mensen prachtig en men is verbaasd over de schat aan, soms exotische, natuur in onze hoofdstad. Heeft Melchers gelijk om ook uitheemse stadsoorten als onze natuur te beschouwen? De aandacht voor de Zwartbekgrondel en Chinese wolhandkrab levert in ieder geval draagvlak voor natuur op. En dat is ook hard nodig. Natuur begint namelijk letterlijk in de achtertuin en typische stadsvogels van woonwijken als Gierzwaluw, Huismus en Zwarte roodstaart staan door betegeling van tuinen en nieuwe bouwvormen steeds meer onder druk (Schoppers et al.). Stadsnatuur draagt bij aan maatschappelijke issues als gezondheid, verduurzaming, vergroening, leefomgeving en biodiversiteit. Bij een zich terugtrekkende Nederlandse

overheid ontstaan burgerinitiatieven op dit gebied. Door middel van zogenaamde 'green deals' worden afspraken gemaakt tussen overheid, bedrijfsleven en NGO's. Ook de traditionele natuurbeheerders begeven zich op deze weg (Nijland). Met de green deal '1000 ha nieuwe stedelijke natuur' worden gemeenten gestimuleerd om meer groen te ontwikkelen in de stad. Voorbeelden zijn 'Operatie Steenbreek', waar tegels worden vervangen door planten, en de bloemrijke 'Idylles' van De Vlinderstichting. Hiermee zetten natuurbeschermingsorganisaties een stap in de richting van een goede basiskwaliteit voor de stadsnatuur (Louwe Kooijmans et al.).

Wat kan men nog meer doen om stadsnatuur beter te ondersteunen? Door braakliggende percelen een tijdelijke natuurfunctie te geven krijgen soorten de kans om zich van daar uit te ontwikkelen. Dankzij het concept 'tijdelijke natuur' kunnen mensen genieten van een hogere natuurwaarde in de stad. Op het moment dat de perceelsbestemming uiteindelijk wordt gerealiseerd mag men flexibeler met beschermde soorten omgaan. Dergelijke wisselende plekken stellen soorten in staat om te overleven, doordat steeds ruimte beschikbaar is om perioden te kunnen over-

bruggen. Een andere manier om stadsnatuur te ondersteunen is door de ideale leefcondities voor insecten te creëren. Insecten hebben een relatief klein oppervlak natuur nodig, maar zijn afhankelijk van structuur (microklimaat) en de eisen die ze aan hun omgeving stellen in het buitengebied, gelden net zo binnen de stad (Faasen). Met kleine maatregelen en ingrepen kan de natuur direct in de achtertuin beginnen. De koppeling van stadse functies aan natuur, en de aandacht daarvoor, neemt in

de samenleving toe. Vergroening van bedrijventerreinen, natuur-inclusief bouwen, leuke natuurcombinaties zoals sport en natuur of pluktuinen en het strategisch inzetten van natuur; als men vaker buiten de gevestigde kaders denkt, kan veel meer worden bereikt (Snep).

Dit themanummer laat zien dat stadsnatuur een enorme veerkracht heeft. Het vergt ook een beetje omdenken en het is handig om de zaken strategisch met elkaar te verbinden, daardoor ontstaan juist de win-win situaties. Zo liggen er volop kansen om de biodiversiteit in het stedelijk gebied te bevorderen. Kansen die ook gegrepen worden ten bate van de natuur en de stadsmens: dit themanummer beoogt een inspiratiebron daartoe te zijn.

De themaredactie:

Dr. Ir. R.P.H. Snep
onderzoeker stadsnatuur
Alterra Wageningen UR
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
robbert.snep@wur.nl

Ing. N. de Zwarte
Natuurhistorisch Museum Rotterdam/Bureau
Stadsnatuur
Westzeedijk 345, 3015 AA Rotterdam
dezwarde@bureaustadsnatuur.nl

Dr. M.C.C. de Graaf
Dommer van Poldersveldtweg 154
6523 DD Nijmegen
M.dGraaf@HAS.nl

Dr. P. Vergeer
Wageningen Universiteit, Leerstoelgroep
Natuurbeheer en Plantenecologie (NCP)
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
philippine.vergeer@wur.nl

Ing. A. Vliegenthart
Lange Akkers 33, 6666 HB Heteren
albert.vliegenthart@vlinderstichting.nl

Drs H.L. Schimmel-ten Kate
Lekkumerweg 87, 9081 AK Lekkum
redactie@delevendenatuur.nl

foto: Garry Bakker

